TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Lausunto

TSV/10725/2024

11.11.2024

Eduskunnan talousvaliokunta

Asiantuntijapyyntö 28.10.2024

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia, rahanpesun selvittelykeskuksesta annettua lakia, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia, työtapaturma- ja ammattitautilakia, työntekijän eläkelakia sekä työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia.

Lausunto

Rahanpesurekisterin tietojen käsittely

Esitetty muutos ja uudet momentit rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 §:n 3 momenttiin ovat merkityksellisiä henkilötietojen suojan kannalta, sillä ne kohdistuvat henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, rikosasioiden tietosuojalaki) 11 §:n mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin.

Esityksessä ehdotetaan rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 §:n 3 momentin 17 kohdan valokuvan tallettamista koskevaa säännöstä muutettavaksi siten, että valokuva ja kasvokuva voitaisiin tallettaa henkilön tunnistamista varten, jos se on välttämätöntä. Valokuvan tai kasvokuvan käsittely erityisiä teknisiä tunnistusmenetelmiä hyödyntäen on sallittua, jos se on asian käsittelyn kannalta välttämätöntä.

Edellä mainittuun pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 18 kohta, jonka mukaan rahanpesurekisteriin voitaisiin tallettaa henkilön poliittinen mielipide tai uskonnollinen vakaumus, jos tallettaminen olisi asian käsittelyn kannalta välttämätöntä ja 19 kohta, jonka mukaan rahanpesurekisteriin voitaisiin tallettaa henkilön etninen alkuperä, jos sen tallettaminen olisi asian käsittelyn kannalta välttämätöntä.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Rikosasioiden tietosuojalain 10 artiklan mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely sallitaan vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä. Rikosasioiden tietosuojalakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 31/2018) on 10 §:ää koskevissa perusteluissa todettu, että erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei välttämättömyysedellytyksen vuoksi saisi käsitellä, jos käsittelyn tavoitteet voidaan saavuttaa jollain muulla, rekisteröidyn oikeuksiin vähemmän puuttuvalla, keinolla.

Rahanpesun selvittämiskeskusta koskevan lain 3 §:n 3 momentin 17 kohtaan tehtyä muutosta on perusteltu lakitekstin sivulla seuraavasti: tallettaminen voisi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun henkilön rahanpesurekisteriin talletettua kuvaa tai kasvokuvaa käsitellään poliisin järjestelmissä siten, että kuvasta tai kasvokuvasta voitaisiin selvittää siinä olevan henkilön oikea henkilöllisyys tai silloin, kun selvitetään, onko olemassa viitteitä kuvallisen asiakirjan väärentämisestä. Hallituksen esityksen perusteella vaikuttaa, ettei käsittely tosiasiallisesti ole välttämätöntä, eikä sitä ole perusteltu riittävästi. Esityksen perusteella jää epäselväksi, mikä rooli esimerkkinä olevassa asiakirjan väärentämistä koskeva asiassa rahanpesun selvittelykeskuksella on.

Jos yllä olevan kaltaisia käsiteltyjä kuvia haluttaisiin käsitellä, olisi myös syytä kutsua niitä selkeyden vuoksi biometrisiksi tiedoiksi. Näin tietojen luonne ja niiden käsittelylle asetettu korkea kynnys käy selvemmin ilmi.

Esitys vaikuttaa olevan niukkasanainen myös poliittisen mielipiteen, uskonnollisen vakaumuksen ja etnisen alkuperän käsittelyn kohdalla. Esityksessä ei ole riittävällä tavalla perusteltu ja yksilöity sitä, miksi nämä tiedot ovat välttämättömiä rahanpesun selvittämiskeskuksen lakisääteisten tehtävien kannalta, eikä arvioitu esityksien suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta.

Tietojen säilytysajan muuttamista koskevan esityksen mukaan henkilötietojen käsittely sidottaisiin merkinnän tekemisen ajankohdan sijaan tiettyyn selvityskokonaisuuteen ja sen avaamiseen. Muutos pidentää merkittävällä tavalla pidentää tietojen säilytystä. Huomioon ottaen sen, että nyt käsittelyssä olevassa esityksessä lisättäisiin rahanpesun selvittämiskeskukselle mahdollisuus käsitellä erityisiin henkilötietoihin kuuluvia tietoja, tulisi esityksen perusteluihin kiinnittää erityistä huomiota. kuten esityksessä todetaan, on perustuslakivaliokunta pitänyt lausuntokäytännössään (PeVL 51/2018) biometristen tietojen osalta 5 vuoden säilytysaikaa pitkänä. Asiassa voitaisiin miettiä myös sitä, olisiko tietojen säilytyksen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jos asiaan avataan käsittelyaikaan vaikuttava selvittelykokonaisuus.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Tiina Ahtonen
Ylitarkastaja

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihde: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi